

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
УКРАЇНА

Kingdom of the Netherlands

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

ОГЛЯД ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ТА
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В

**БЕРДЯНСЬКІЙ,
КИРИЛІВСЬКІЙ,
ПРИМОРСЬКІЙ,
ЯЛТИНСЬКІЙ**

ГРОМАДАХ

2020

Цю публікацію було підготовлено компанією «Independent Researching Group» у межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки уряду Королівства Нідерландів. Думки, зауваження, висновки або рекомендації, викладені в цьому документі, належать авторам і не обов'язково відображають погляди Програми та уряду Королівства Нідерландів.

Програму ООН із відновлення та розбудови миру реалізують чотири агентства ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки), Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) і Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО).

Програму підтримують тринадцять міжнародних партнерів: Європейський Союз (ЄС), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Посольство США в Україні, а також уряди Великої Британії, Данії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Швейцарії, Швеції та Японії.

Фото: Independent Researching Group

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	4
МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	5
РОЗДІЛ 1. Оцінка місцевих проблем безпеки з погляду сприйняття їх мешканцями громад	6
РОЗДІЛ 2. Оцінка інституційної спроможності поліції у наданні поліцейських послуг мешканцям громад, оцінка ініціатив взаємодії поліції та громади на партнерських засадах	17
РОЗДІЛ 3. Оцінка інституційної спроможності підрозділів ДСНС, пожежно-рятувальних підрозділів місцевої та добровільної пожежної охорони для забезпечення швидкого й належного реагування на надзвичайні ситуації	20
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	22

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

БФ – благодійний фонд

ВПО – внутрішньо переміщені особи

ГЗН – гендерно зумовлене насильство

ГО – громадські організації

ДСНС – Державна служба України з надзвичайних ситуацій

ЄС – Європейський Союз

ОДА – обласна державна адміністрація

ОМС – органи місцевого самоврядування

ООН – Організація Об'єднаних Націй

ОТГ – об'єднана територіальна громада

ПРООН – Програма розвитку ООН

РРБ ООН – Резолюція Ради Безпеки ООН

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження:

здійснити комплексну оцінку стану громадської безпеки та цивільного захисту в чотирьох приморських громадах Запорізької та Донецької областей (Бердянській, Кирилівській, Приморській, Ялтинській) та виробити рекомендації щодо шляхів їх поліпшення.

Задачі дослідження:

- оцінити місцеві проблеми безпеки з погляду сприйняття їх мешканцями громад, зокрема гендерний аспект;
- оцінити інституційну спроможність окремих підрозділів поліції у наданні поліцейських послуг мешканцям громад;
- оцінити інституційну спроможність підрозділів ДСНС, пожежно-рятувальних підрозділів місцевої та добровільної пожежної охорони для забезпечення швидкого та належного реагування на надзвичайні ситуації;
- оцінити ініціативи взаємодії поліції та громад на партнерських засадах.

Методи проведення:

дослідження має комплексний характер і складається з низки заходів: **восьми глибинних інтерв'ю** з ключовими інформантами: представниками ДСНС, поліції та ОМС, **восьми фокус-групових дискусій**, що загалом охопили 73 особи з різних вікових і соціальних груп, зокрема місцевих активістів, представників місцевої влади та надавачів послуг з безпеки, а також пересічних громадян, та **опитування 1200 мешканців громад**.

РОЗДІЛ 1

ОЦІНКА МІСЦЕВИХ ПРОБЛЕМ БЕЗПЕКИ З ПОГЛЯДУ СПРИЙНЯТТЯ ЇХ МЕШКАНЦЯМИ ГРОМАД

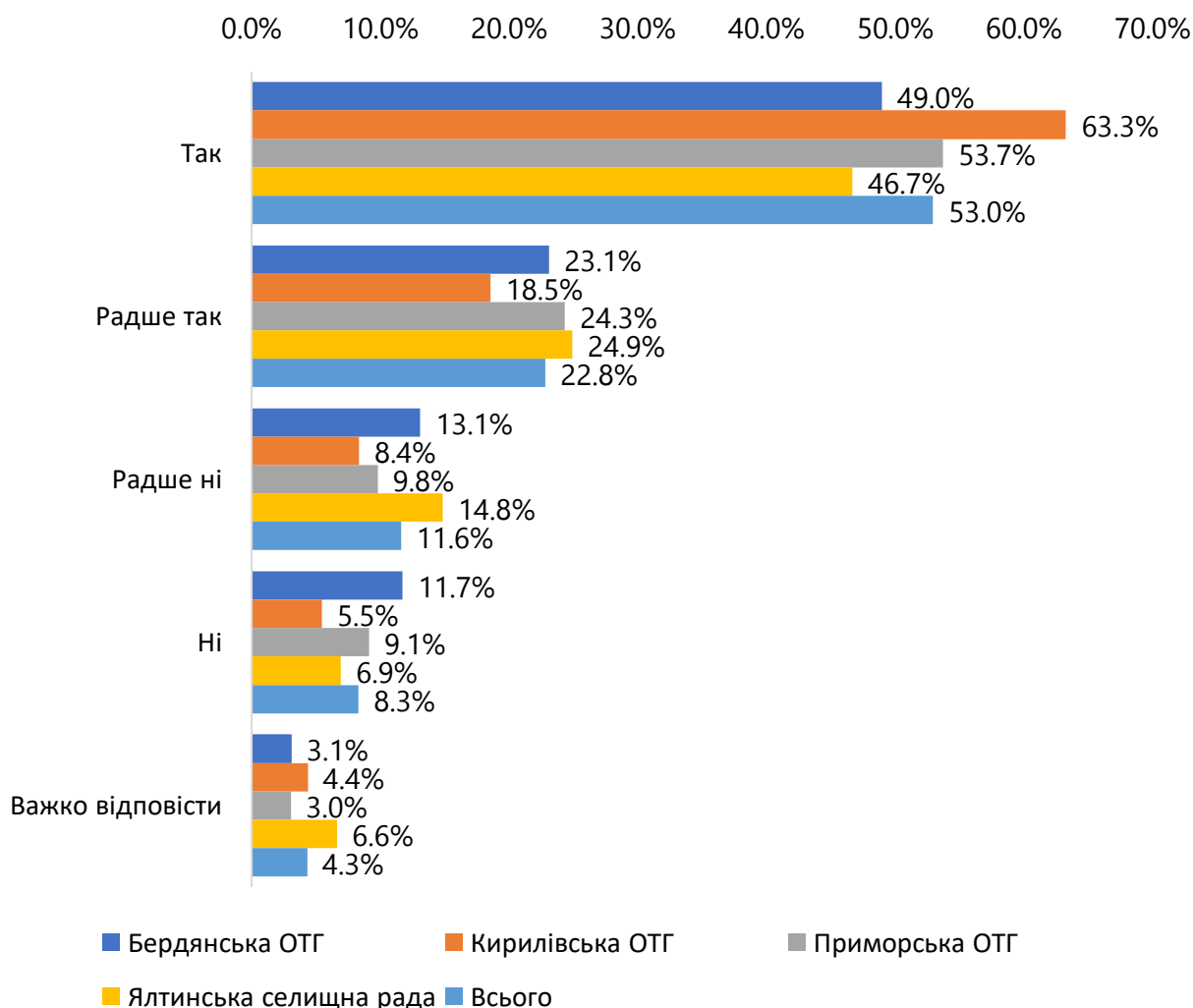
Розділ охоплює такі питання:

- Загальна оцінка безпеки
- Основні проблеми безпеки
- Громадська згуртованість
- Обізнаність про надавачів послуг з безпеки
- Оцінка рівня захищеності
- Оцінка роботи структур, відповідальних за безпеку в громадах
- Особливості громадської безпеки та цивільного захисту

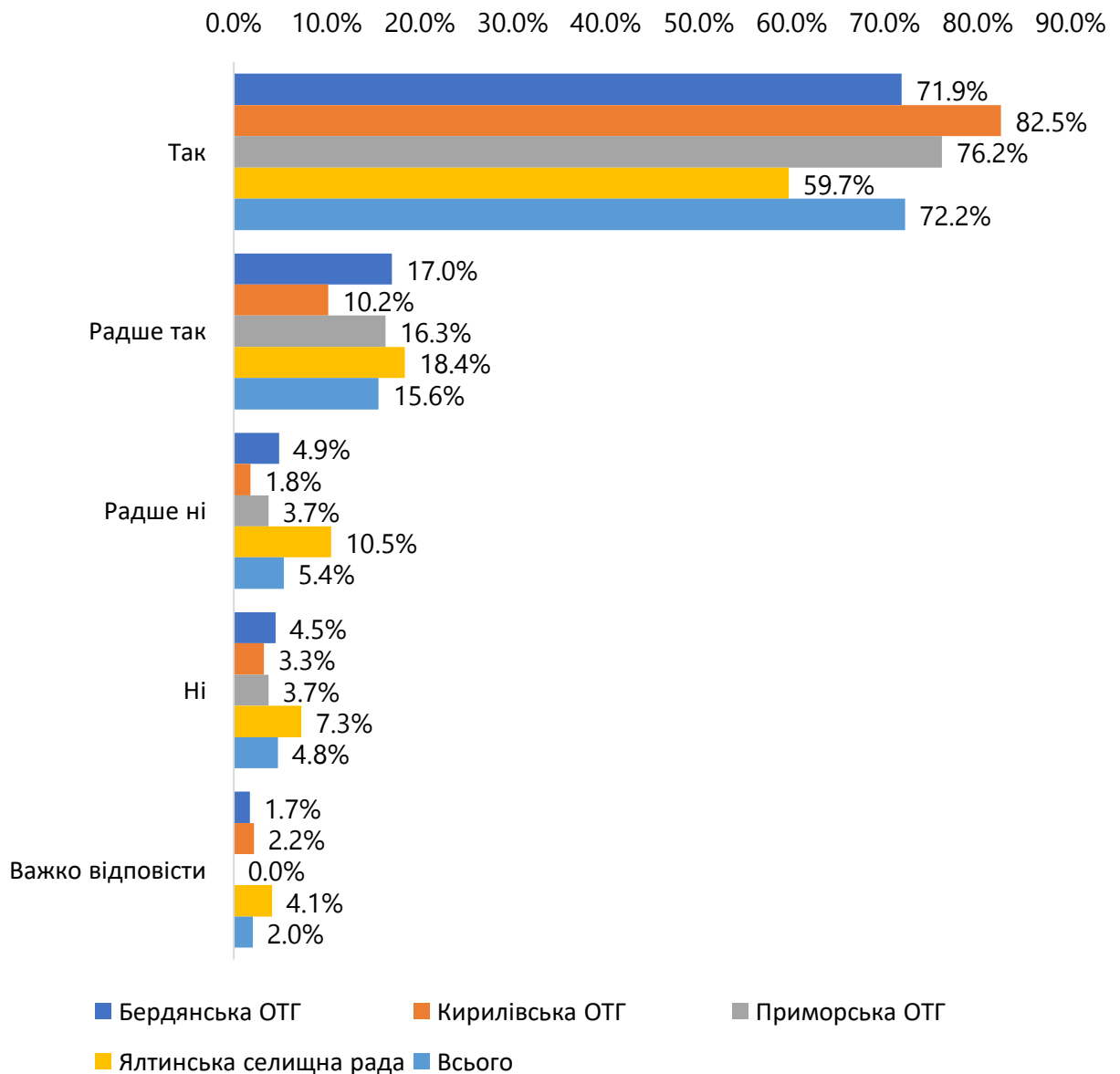
В опитуванні жителів цільових громад – Бердянської, Кирилівської, Приморської громад Запорізької області та Ялтинської Донецької області – була використана формалізована анкета, тобто більшість питань мали чіткі варіанти відповідей. Далі будуть проілюстровані й описані результати цього опитування, а також проаналізовані відповіді учасників фокус-груп і глибинних інтерв'ю з особами, що відповідають за безпекові питання у відповідних громадах.

Найкраще сприйняття власної громади як безпечної зафіксовано в Кирилівській громаді, а найменшу кількість жителів, що вважає свою громаду безпечною, зафіксовано в Ялтинській селищній раді. Важливу роль тут відіграє присутність і якість обслуговування безпековими структурами в громадах. Так, Ялтинську громаду обслуговує один дільничний поліцейський, тоді як Кирилівський відділ поліції налічує 35 поліцейських і ще 70 осіб додаткового складу в літній сезон.

Чи можете Ви назвати свою громаду безпечною?

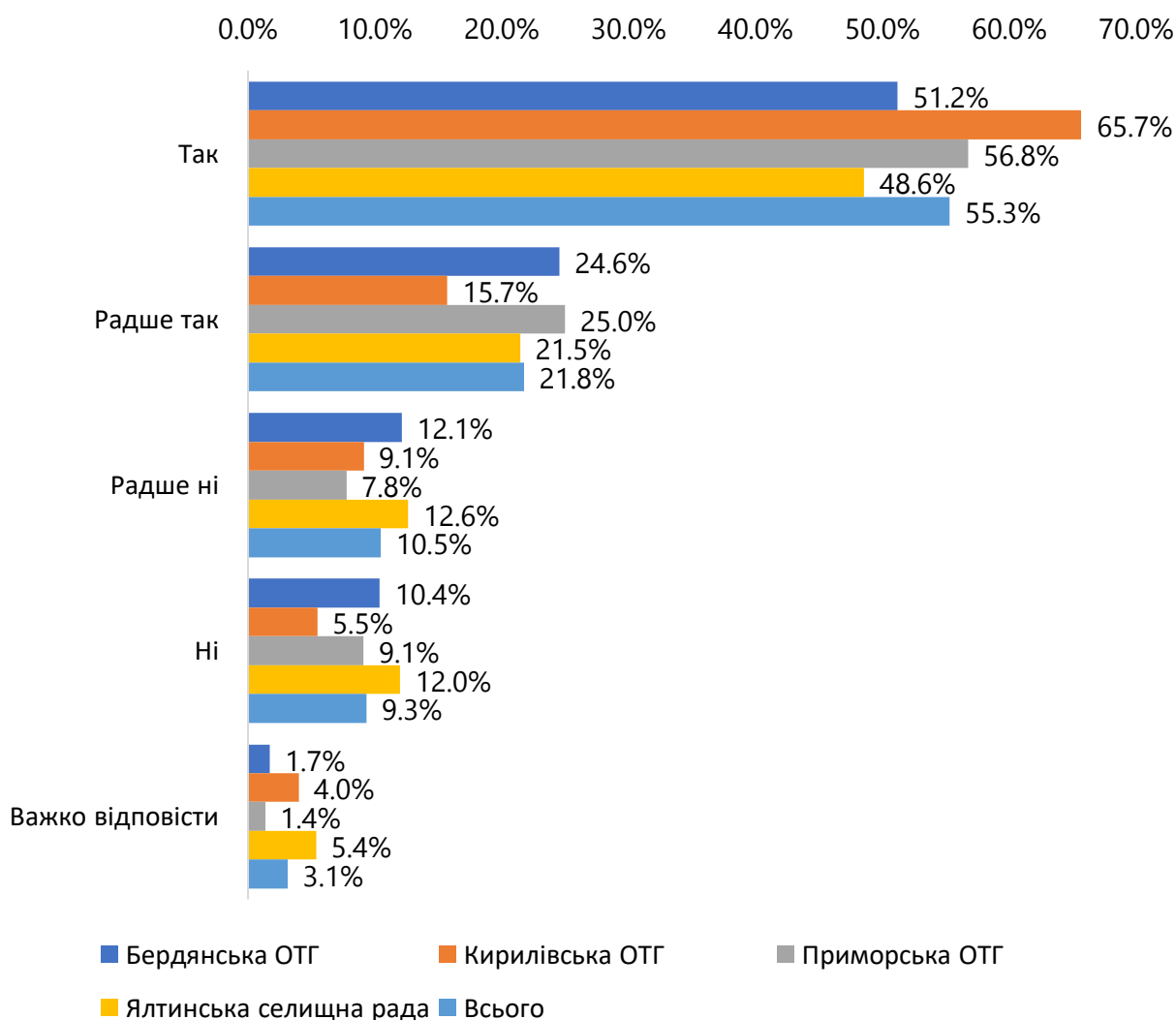
Чи відчуваєте Ви в безпеці вдома?

Найбільший рівень безпеки вдома відчувають мешканці Кирилівської та Приморської громади. Найменше відчуття захищеності відчувають мешканці Ялтинської та Бердянської громади. Якщо мешканці Ялтинської громади не відчувають безпеку вдома через близькість операції Об'єднаних сил або відсутність значної безпекової структури, то у Бердянській громаді населення турбує велика кількість пограбувань квартир і будинків, криміногенна ситуація в громаді.

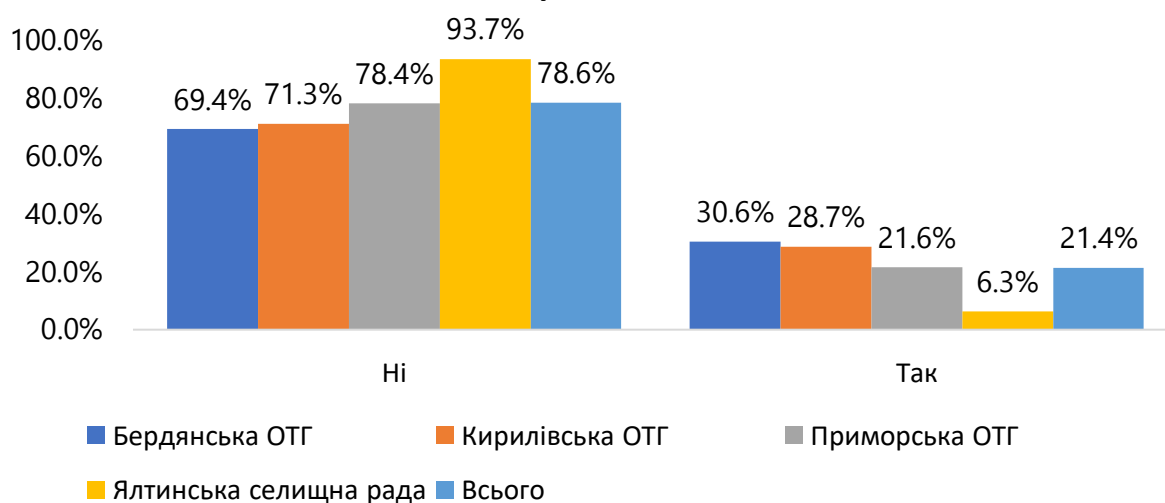

Чи відчуваєте Ви себе в безпеці у громадських місцях?

Найбільший рівень безпеки в громадських місцях відчують мешканці Кирилівської та Приморської громад. Однак це досить відносні показники, адже попри позитивні відповіді учасників опитування, учасники фокус-груп вказували на проблеми з ДТП, безпритульними тваринами та нічними клубами, де часто трапляються випадки хуліганства. Найменший рівень безпеки в громадських місцях відчують мешканці Ялтинської та Бердянської громад. Мешканці Ялтинської громади стикаються з проблемами поганого матеріального становища, а отже на вулицях часто перебувають люди в пошуках незаконного збагачення. Бердянська громада відчуває підвищену небезпеку в громадських місцях через слабкий рівень освітлення вулиць і велику кількість людей в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, особливо біля місць продажу алкогольних напоїв у нічний час.

Чи впливає туристичний сезон на безпеку в Вашій громаді?

Достатня кількість опитаних мешканців майже в усіх громадах зазначила, що туристичний сезон впливає на життя жителів. Найбільше відчуття цього впливу відчувають на собі жителі Бердянської та Кирилівської громад. Саме ці громади приймають найбільшу кількість відпочивальників кожного року. Як опитані, так і експерти й учасники фокус-груп зазначали, що в літній сезон значно посилюються випадки правопорушень, передусім шахрайства, крадіжок, бійок і хуліганства. Також респонденти відзначали, що державні органи не завжди здатні ефективно діяти під час туристичного сезону, насамперед через брак кадрів або недостатнє матеріально-технічне забезпечення.

Найменший вплив туристичного сезону відчувають мешканці Ялтинської громади, які майже не відчувають дискомфорту влітку. Бази відпочинку відділені територіально від місця проживання жителів громади, а також наразі спостерігається скорочення кількості відпочивальників. У Приморській громаді також місця відпочинку туристів і райони проживання місцевих жителів відокремлені; до того ж якщо Бердянськ і Кирилівка – це громади, куди влітку приїжджає велика кількість молоді, то Приморськ і Ялта – це місця сімейного відпочинку.

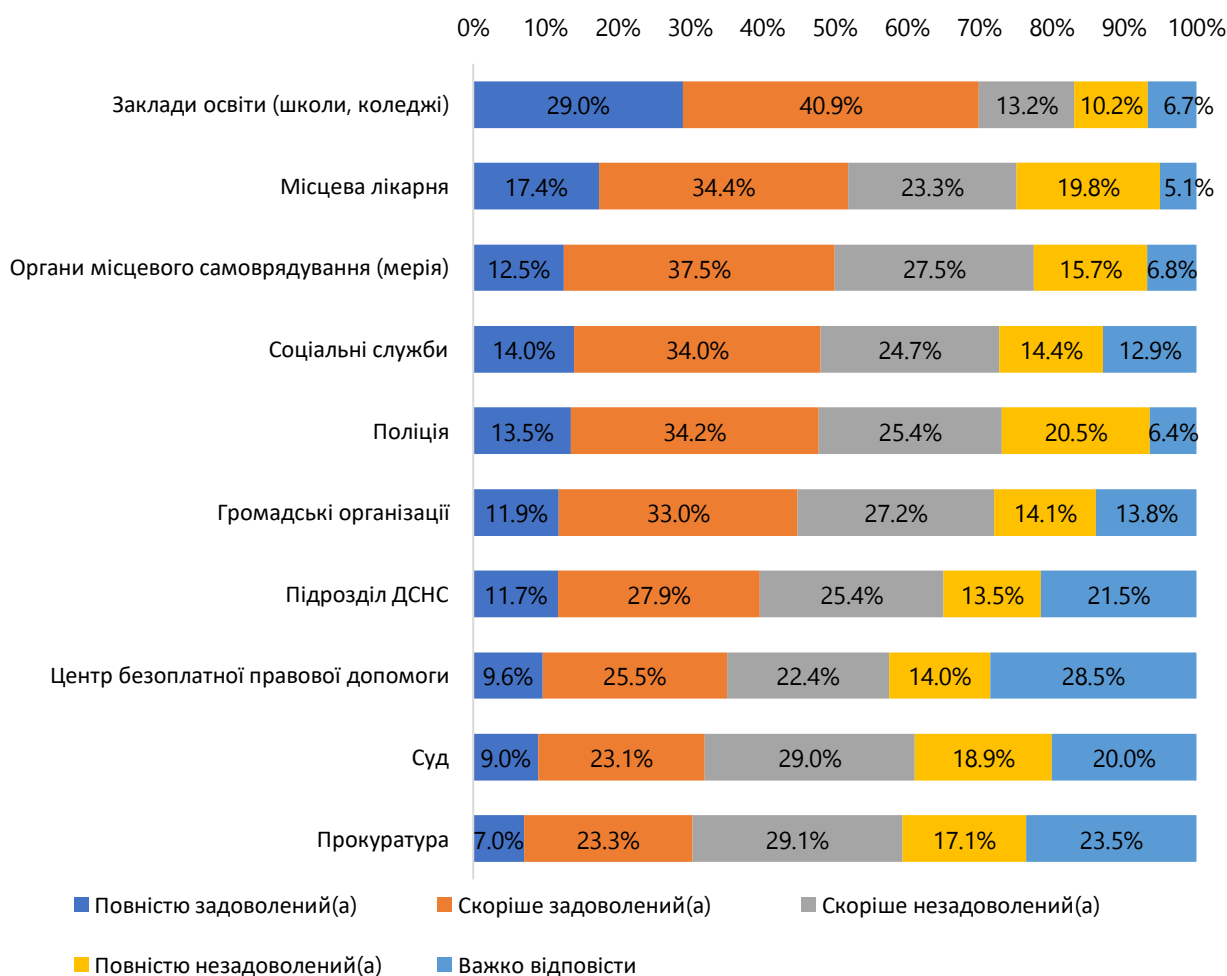
Наскільки жителі Вашої громади підтримують один одного в складних життєвих обставинах?

Жодна громада не володіє високим рівнем підтримки серед населення. За результатами дослідження, на думку місцевих жителів, жителі Кирилівської та Ялтинської громад мають більший рівень підтримки населенням один одного. Кирилівська громада відносно маленька за розміром, а отже, місцеві жителі переважно знайомі один з одним. Ялтинська громада володіє достатнім рівнем підтримки населення порівняно з іншими громадами завдяки етнічним особливостям і невеликому розміру. Більшість мешканців громади мають грецьке коріння, що сприяє згуртуванню населення через етнічні фактори.

Найменший рівень підтримки – серед мешканців Бердянської громади. Це пояснюється великим розміром і міським типом громади, проживанням у великих багатоквартирних будинках, постійною зміною мешканців у набережній зоні та неоднорідністю населення в громаді в цілому.

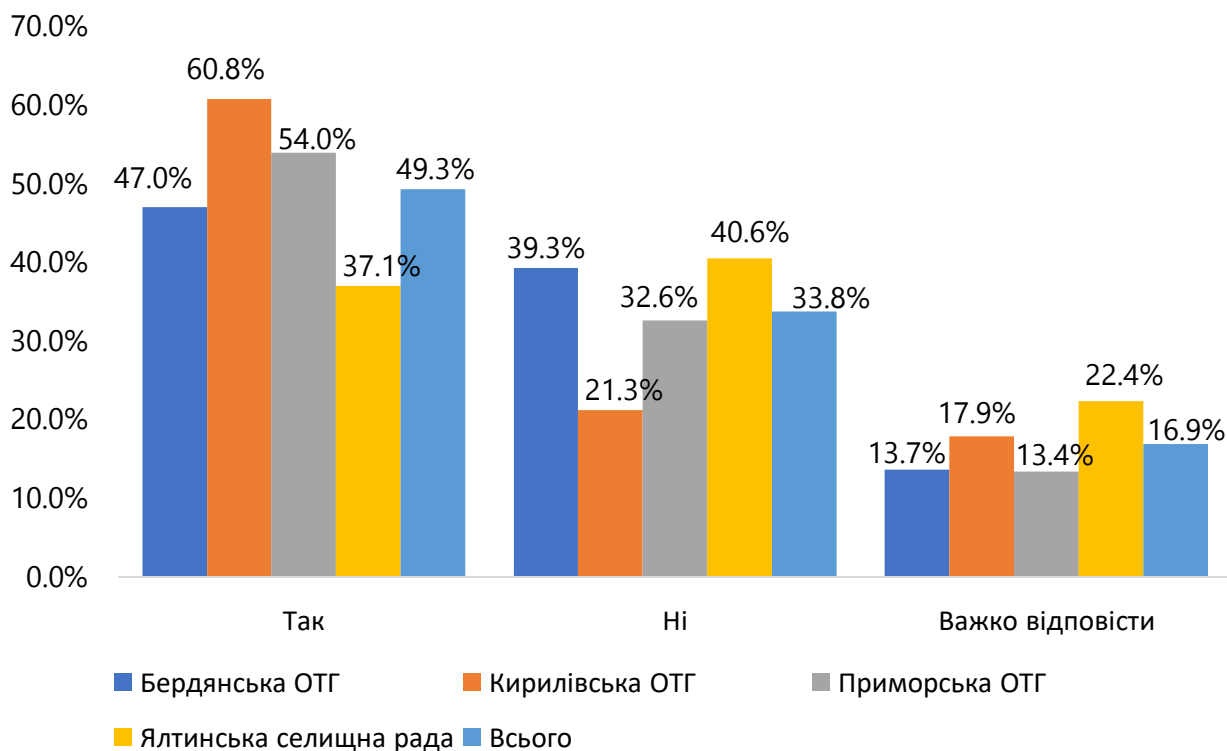
Наскільки Ви задоволені тим, як органи влади чи громадські інституції працюють задля забезпечення безпеки в громаді?

В усіх громадах спостерігається найбільша задоволеність роботою закладів освіти по забезпеченню безпеки. В усіх громадах показники довіри до роботи поліції та ДСНС середні, носять полярний характер, тобто кількість задоволених близька до кількості незадоволених.

Низький рівень задоволеності мають суди та прокуратура, що свідчить про низький рівень довіри населення у можливості досягти справедливості через державні органи, якщо вони стануть жертвами правопорушення.

Якщо людина стала жертвою правопорушення, чи можливо їй досягти справедливості в Вашій громаді?

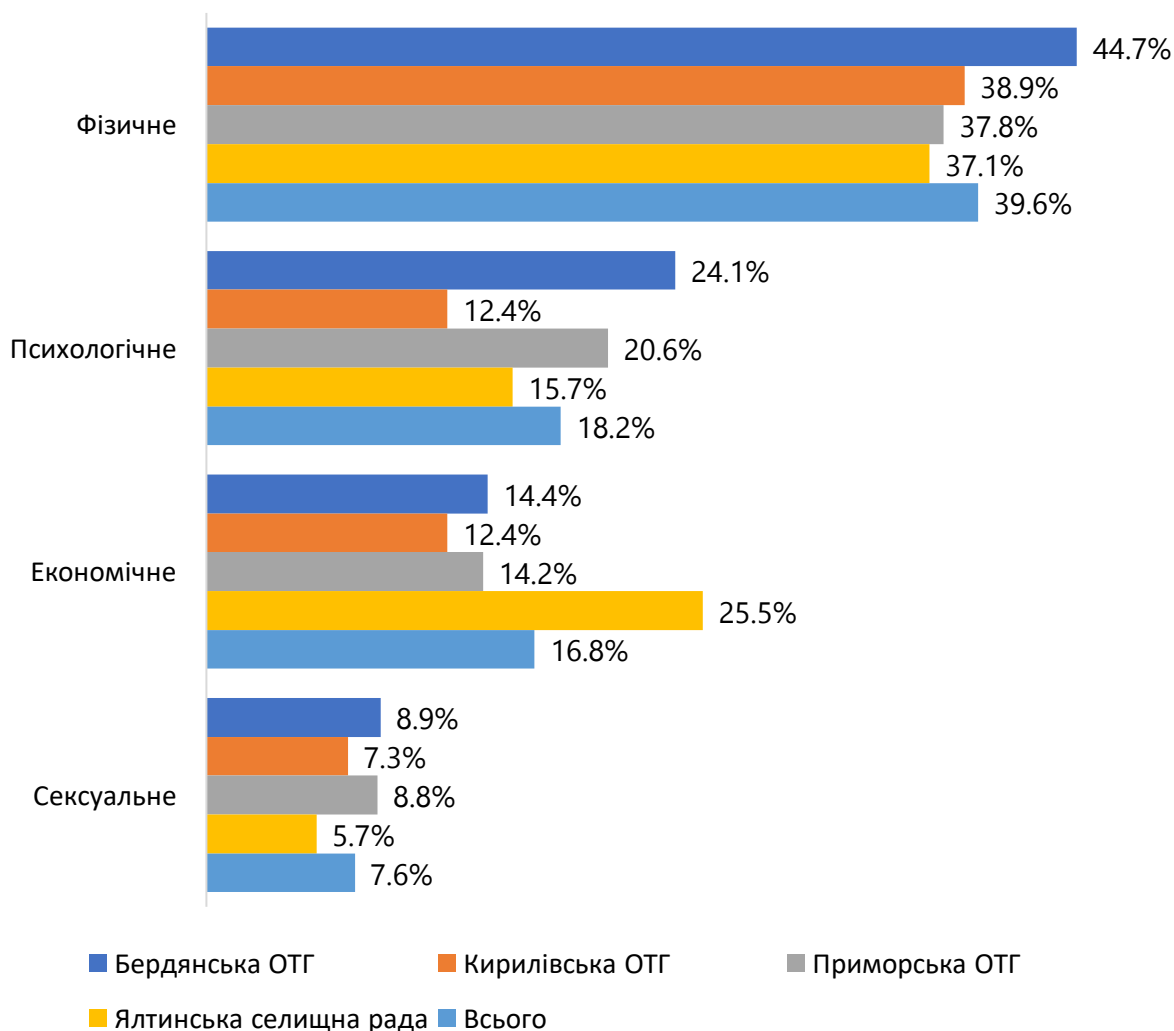

Найчастіше так вважають мешканці Ялтинської та Бердянської громад. Кожен четвертий мешканець цих громад заявив, що досягти справедливого результату в їхній громаді в більшості випадків неможливо.

Як зазначали учасники фокус-груп, окрім корупційної складової у роботі судів, це також пов'язано з тим, що значна кількість правопорушень здійснюються під час туристичного сезону, і поліцейським вкрай складно знайти правопорушників через можливість ними швидко покинути територію громади.

Під час туристичного сезону збільшується кількість порушень загалом. Мешканці громад підкреслюють, що під час туристичного сезону збільшується кількість крадіжок, шахрайства, бійок, хуліганства, продажу наркотиків, а також зростає кількість людей у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння в громадських місцях.

Чи вважаєте ви, що домашнє і гендерно зумовлене насильство поширене у вашій громаді? Якщо так, які види домашнього насильства, на вашу думку, найбільш поширені в громаді?

Мешканці громад вказують, що найбільш розповсюджений вид ГЗН– це фізичне. Учасники фокус-груп зауважували, що в більшості випадків потерпіла або потерпілий не заявляють до поліції, тому кількість зафіксованих випадків домашнього насильства і фактична кількість дуже відрізняються. Також велику роль у розповсюдженні фізичного насильства грає поганий матеріальний стан жителів, важкі умови життя, надмірне вживання алкоголю.

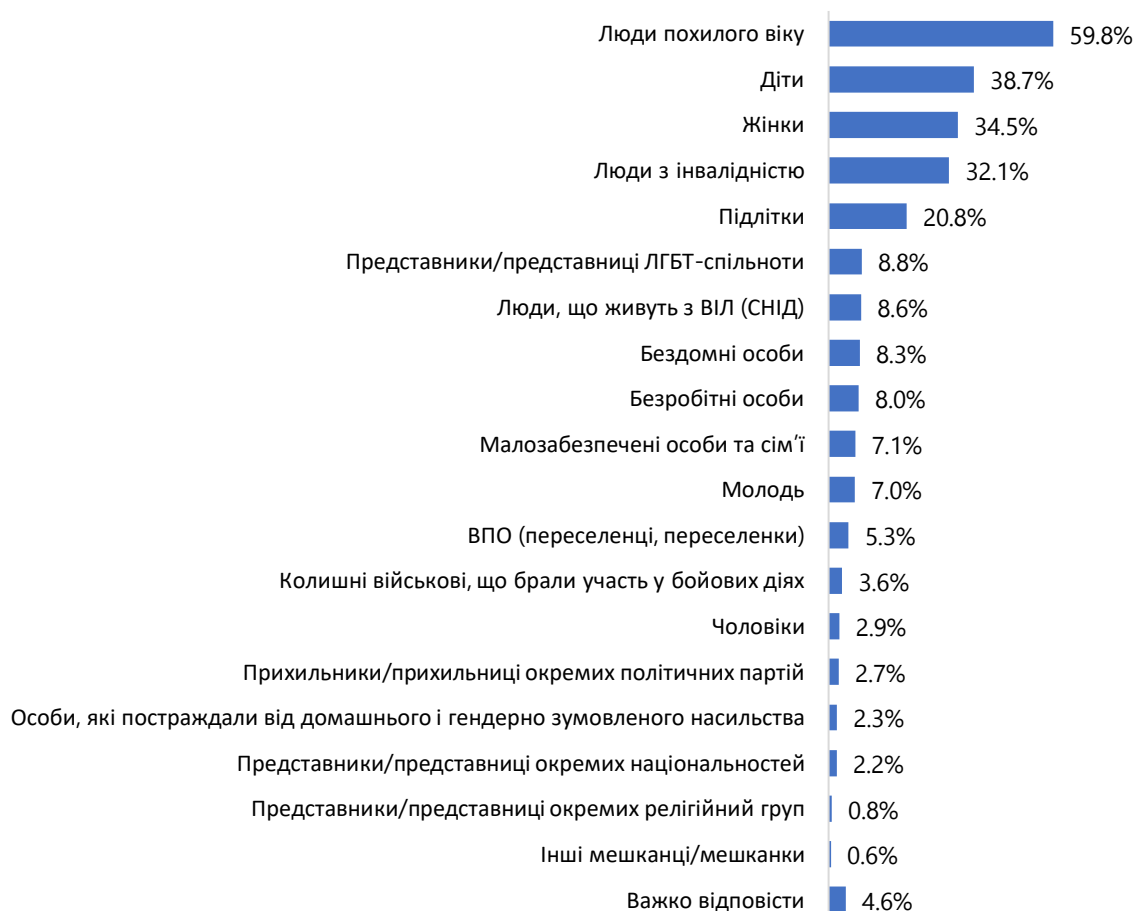
Захищеність від різних видів загроз	Середні значення по громадах				
	Бердянська ОТГ	Кирилівська ОТГ	Приморська ОТГ	Ялтинська селищна рада	Всього
Захищеність від голоду	3.63	3.86	3.52	3.28	3.56
Захищеність від насильства	3.37	3.72	3.38	3.20	3.41
Захищеність власного майна	3.35	3.53	3.34	3.23	3.36
Захищеність Ваших прав і свобод	3.16	3.68	3.24	3.35	3.35
Захищеність від впливу місцевих підприємств	3.25	3.71	3.29	3.21	3.35
Захищеність банківських вкладів	3.18	3.65	3.18	3.23	3.30
Захищеність від екологічних катаклізмів	3.04	3.65	3.14	3.25	3.26
Захищеність приватної інформації	2.98	3.67	3.00	3.08	3.17
Захищеність від збройного конфлікту	2.96	3.48	3.15	3.03	3.14
Захищеність від надзвичайних ситуацій	2.77	3.37	2.82	3.16	3.03
Захищеність від шахрайства	2.60	3.11	2.72	2.83	2.81
Захищеність від свавілля влади	2.46	3.24	2.50	2.77	2.73

Для оцінки захищеності жителів громад від впливу різноманітних факторів було поставлене запитання з проханням оцінити власну захищеність від різних загроз за шкалою від 1 до 5, де 5 – найвища захищеність, а 1 – найнижча.

Жодна громада не володіє великими показниками рівня захищеності від певних видів загроз. Загалом показник рівня захищеності не перевищує «3.86», що свідчить про наявність постійної загрози, відчуття жителями громад власної незахищеності.

Найбільший рівень захищеності жителі майже всіх досліджуваних громад (окрім Ялтинської, де його випередила захищеність прав і свобод) вказали від голоду, це обумовлено, зокрема, приморським розташуванням. Найменший рівень захищеності жителі громади відчують від свавілля влади (частіше за все йдеться про центральну владу та ситуацію в державі загалом) та шахрайства.

Які групи жінок та чоловіків є найбільш вразливими в громаді?

Під час дослідження було виявлено, що, на думку респондентів, люди похилого віку є найбільш вразливою групою в досліджуваних громадах. Це пояснюється досить низьким рівнем достатку старшого населення, проблемою безробіття, довірливістю та вразливістю до шахрайських дій, неможливістю протидіяти крадіжкам та насильству. До найбільш незахищених груп респонденти також віднесли дітей, жінок і людей з інвалідністю.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПОЛІЦІЇ У НАДАННІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОСЛУГ МЕШКАНЦЯМ ГРОМАД, ОЦІНКА ІНІЦІАТИВ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА ГРОМАДИ НА ПАРТНЕРСЬКИХ ЗАСАДАХ

Розділ охоплює такі питання:

Оцінка роботи поліції

Поширеність правопорушень

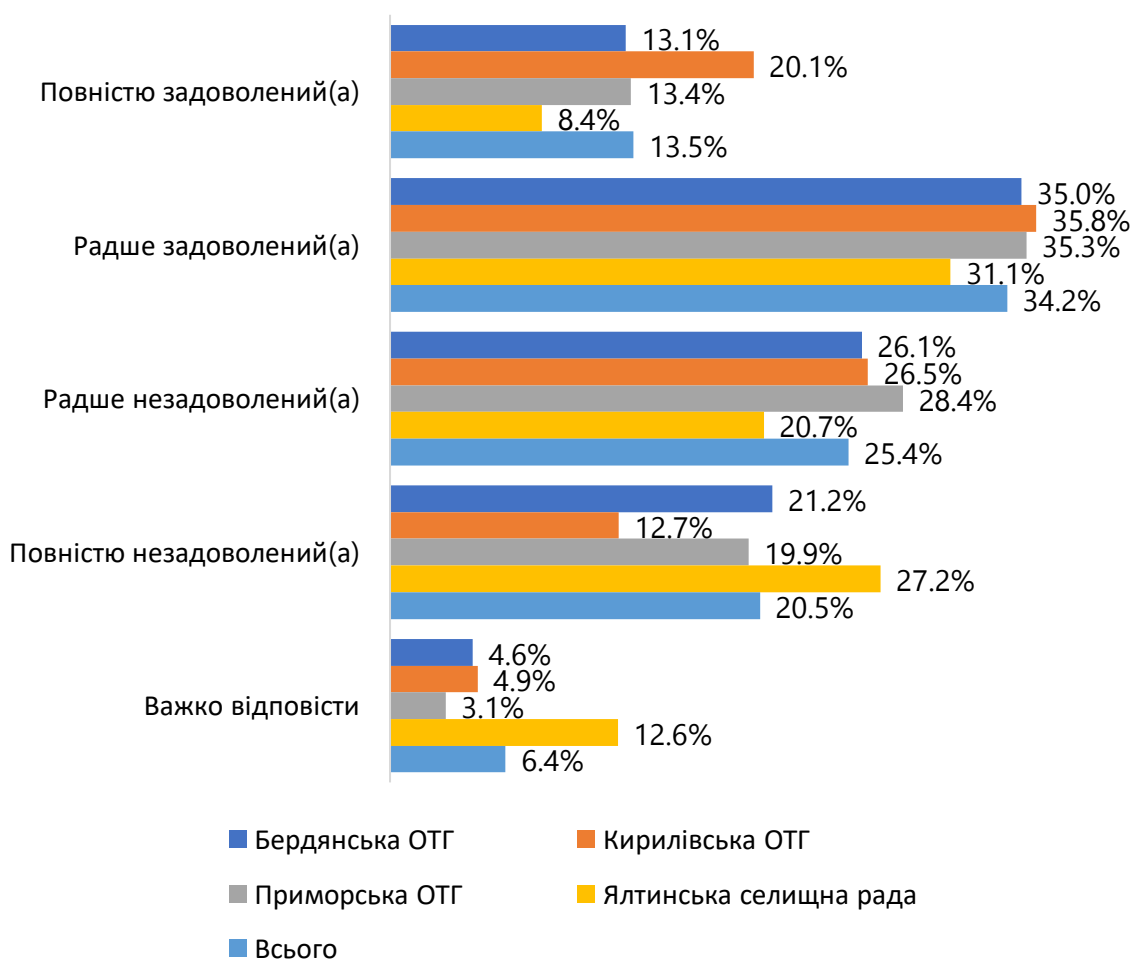
Особливості реагування поліції на правопорушення

Проблеми у роботі поліції

Взаємодія поліції з громадськістю

Жодна громада не задоволена роботою поліції повністю, не були отримані цілком задовільні результати оцінки діяльності поліції, домінують варіанти «радше задоволений» або «радше незадоволений». Така ситуація склалася через низку чинників, серед яких слід виділити: низьку поінформованість про проекти взаємодії поліції та громад на засадах партнерства, не завжди високий рівень кваліфікації поліцейських, недосконалість законодавчих норм, що регламентують реагування поліції на правопорушення, низький рівень матеріально-технічного забезпечення поліцейських і відділень, бездіяльність поліції щодо проявів корупції.

Наскільки Ви задоволені роботою поліції?

Найменший рівень вдовolenості роботою поліції спостерігається серед мешканців Ялтинської громади. Робота поліції тут є найбільш слабкою. Громаду обслуговує один дільничний, який повинен слідкувати за безпекою громади, не маючи навіть службового транспорту для пересування.

Для всіх громад характерні однакові правопорушення, насамперед: шахрайство, крадіжки, бійки, порушення правил дорожнього руху. Також є місцеві особливості, наприклад, для Приморської громади актуальною є проблема бездомних псів, для Бердянська великою проблемою є продаж наркотичних засобів, у Кирилівській громаді існує проблема неофіційних зборів з представників бізнесу кримінальними елементами, в Ялті систематично розграбовуються закинуті бази відпочинку.

Серед найбільш актуальних проблем, з якими стикаються поліцейські при роботі в громадах – слабке устаткування (брак автомобілів, неналежний стан відділень, мала кількість камер спостереження), неуккомплектованість штатів, низький рівень довіри населення, брак знань і досвіду з вирішення деяких справ, а також сезонність правопорушень. Найбільша кількість правопорушень відбувається в літній період, при цьому більшість правопорушників у цей час не є місцевими жителями, а приїжджає спеціально для власного збагачення в незаконний спосіб.

Жителі громад, що вивчалися в цьому дослідженні, дуже слабо поінформовані про проекти взаємодії поліції та громади. Але реалізація таких проектів є необхідною для посилення безпеки. За таких умов важливим аспектом є не тільки покращення інформування громадян про втілювані проекти та можливості спільних дій, але й формування у громадян проактивної позиції щодо взаємодії з поліцією.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКА ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ДСНС ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ МІСЦЕВОЇ ТА ДОБРОВІЛЬНОЇ ПОЖЕЖНОЇ ОХОРОНИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ШВИДКОГО ТА НАЛЕЖНОГО РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ

Розділ охоплює такі питання:

Оцінка роботи підрозділів ДСНС

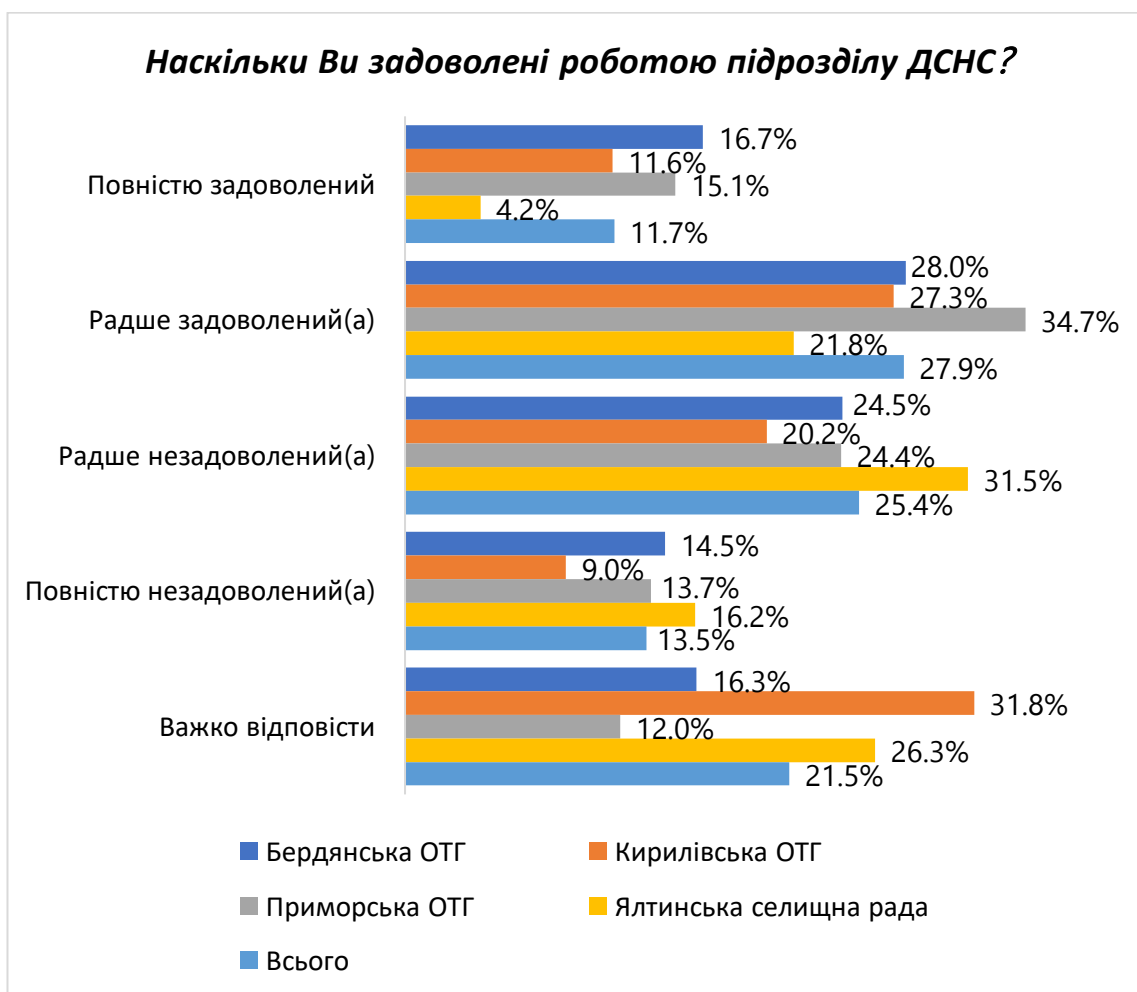
Обізнаність громадян про роботу ДСНС

Основні проблеми, з якими стикається ДСНС

Особливості реагування ДСНС

Оцінки підрозділів ДСНС учасниками опитування розділися полярно, кількість позитивних оцінок наближена до кількості негативних. Така ситуація є загальним відображенням недовіри до державних органів, особливо до тих, що мають контролюючу функцію¹, а не обґрунтованим проявом невдоволення роботою конкретного підрозділу, що обслуговує громаду.

Найбільша кількість незадоволених роботою підрозділу ДСНС – в Ялтинській громаді, місцевий підрозділ обслуговує значну територію, що накладає відбиток на його роботу.

Серед основних проблем, з якими стикаються підрозділи ДСНС – застаріла техніка та брак коштів на її оновлення й обслуговування. У громадах зазначалося, що кошти на паливо підрозділи ДСНС отримують від органів місцевого самоврядування, оскільки власного фінансування недостатньо. Організувати власні місцеві підрозділи пожежної охорони за кошти громад теж є занадто великим навантаженням на місцеві бюджети, всі громади обслуговуються підрозділами ДСНС. Найбільш негативним проявом фінансової проблеми є збір коштів на паливо з потерпілих від надзвичайних ситуацій.

¹ ДСНС виконує нагляд за дотриманням вимог пожежної безпеки.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

ВИСНОВКИ

1. Найкраще сприйняття власної громади як безпечної зафіксовано в Кирилівській громаді, а найменшу кількість жителів, що вважають свою громаду безпечною, зафіксовано в Ялтинській селищній раді.
2. Жителі всіх громад не тільки не відчують себе в безпеці в громадських місцях, а й не відчують безпеки у себе вдома. Це демонструє підвищений рівень тривоги, досить багато людей живуть у постійній напрузі, не відчують власної захищеності.
3. Основними проблемами безпеки, що турбують населення є, насамперед, крадіжки, шахрайства, безробіття та погане матеріальне становище.
4. Кадровий склад поліції не у всіх громадах є укомплектованим і потребує кадрів, також недостатнім є матеріально-технічне забезпечення поліції (брак автомобілів, належного ремонту відділень).
5. Наразі є брак коштів для забезпечення безпеки в громадах, є потреба в посиленні освітлення вулиць, встановленні камер у громадських місцях, ремонті дорожнього покриття, водоводів, каналізації, опор ліній електропостачання тощо.
6. Туристичний сезон по-різному впливає на життя звичайних мешканців у громадах, найбільший вплив на безпеку зафіксовано в Бердянській та Кирилівській громадах. У всіх громадах підвищується рівень крадіжок і бійок, розпивання спиртних напоїв у громадських місцях, але в названих це відбувається найбільше.
7. Більшість жителів громад не вважають їх згуртованими, особливо гострим це питання є для Бердянської та Приморської громад. Це вказує на необхідність впровадження заходів з підвищення громадської згуртованості.
8. У досліджуваних громадах зафіксовано низький рівень довіри до судочинства та правоохоронних органів. Рівень задоволеності роботою судів і прокуратури є найнижчим серед установ державної влади та місцевого самоврядування.
9. Спеціалізовані служби підтримки для осіб, які постраждали від домашнього насильства і ГЗНе актуальними для громад, такі служби є тільки в Бердянській громаді, в інших забезпечення допомоги постраждалим покладено на соціальні служби. У випадку з Ялтинською та Кирилівською громадою ці служби навіть знаходяться не на території громади, а розташовані в районних центрах: Мангуші та Якимівці відповідно.
10. Найбільший рівень захищеності люди відчують від загроз власним правам і свободам, а також від голоду. Найнижчий рівень захищеності – від шахрайства та від свавілля влади.

11. Серед найбільш вразливих і незахищених груп населення – насамперед, люди похилого віку, люди з інвалідністю, діти та жінки.
12. Оцінки щодо поліції носять полярний характер, але кількість негативних оцінок є більшою. Найбільша кількість невдоволених роботою поліції – в Ялтинській громаді.
13. Поінформованість жителів про проекти взаємодії поліції та громад на засадах партнерства дуже низька, більшість жителів нічого не знає про подібні проекти.
14. Оцінки підрозділів ДСНС розділилися полярно, однак така ситуація є загальним відображенням недовіри до державних органів, особливо до тих, які мають контролюючу функцію, а не обґрунтованим проявом невдоволення роботою конкретного рятувального підрозділу, що обслуговує громаду.
15. Підрозділи ДСНС у громадах відчують брак фінансування та потребують покращення матеріально-технічного забезпечення.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Всім громадам рекомендується покращення взаємодії між місцевою владою та громадськими організаціями задля спільного пошуку ідей щодо фандрейзингу (державних і недержавних механізмів фінансування нагальних проєктів для покращення безпеки громади), написання проєктів і проєктних заявок. Адже всі громади мають брак ресурсів на реалізацію необхідних проєктів.
2. Залучення жителів до лав поліції задля забезпечення укомплектованості кадрових складів відділень у громадах.
3. Систематична робота поліції з протидії шахрайству, крадіжкам, порушенню громадського спокою, бійкам, розпиванню спиртних напоїв у громадських місцях, розповсюдженню наркотиків, зокрема шляхом посилення патрулювання, впровадження проєктів взаємодії поліції та громади на засадах партнерства (на зразок проєктів «Сусідська варта», «Безпечне місто», тощо).
4. Багато проєктів можливо вирішити через залучення органами місцевого самоврядування громадських організацій, недержавних фондів. Актуальними є проєкти з посилення освітлення вулиць, встановлення камер у громадських місцях, ремонту дорожнього покриття, оновлення опор ліній електропостачання, водоводів, каналізації.
5. Впровадження заходів з підвищення громадської згуртованості, реалізація проєктів з підвищення громадянської активності. Перспективним у цьому напрямі може бути створення хабів (у громадах, де їх немає), запровадження громадських бюджетів і привернення до них уваги громадян.
6. Реалізація проєктів з формування позитивного образу поліції та судів, підвищення кваліфікації працівників поліції. Моніторинг прозорості та правомірності роботи суддів органами місцевого самоврядування спільно з представниками громадськості.
7. Підвищення обізнаності громади та поліцейських про взаємодію на засадах партнерства, а також використання такої взаємодії для реалізації проєктів з інформування населення про першочергові дії у разі скоєння правопорушень, проведення діяльності з попередження правопорушень тощо. Підтримка та гарантування безпеки для людей похилого віку, людей з інвалідністю, дітей, жінок, самотніх матерів, підлітків-сиріт, самотніх людей через взаємодію поліції та представників зазначених вище соціальних груп, проведення з ними профілактичних заходів.

8. Посилення інформування жителів про проекти, що реалізуються Національною поліцією.
9. Створення прозорих умов щодо контролю з боку ДСНС та додержання підприємствами необхідних умов безпеки, через завчасне інформування суб'єктів господарської діяльності про норми та правила щодо протипожежної безпеки та санкції в разі їх невиконання.
10. Створення нових або посилення наявних рятувальних підрозділів, оновлення технічного складу підрозділів ДСНС.